

Огоҳ Сирри ЛЕВЕНД

LEVEND, Agâh Sırrı (1894-1978)

(педагог, адабиёт тарихчиси ва тилшунос)

О.С.Левенд 26 январь 1894 йил Родосда таваллуд топди. Бошланғич таълимни Эдирнада тугаллагач мулкӣ ва ҳарбӣ мактабларда таҳсил олди (1909). Қабатош ва Қўниё идодия мактабида ўқиди (1913). Истанбул дорилфунуни адабиёт факультетини тугатди (1919). Талабалик чоғидаёқ ўқитувчиликка бошлади (1913). I. жаҳон урушида ҳарбӣ хизматга чакирилди.

1917 йил Бандирмадаги ҳарбӣ қисмда “Болалар боғчаси” номли мактаб очди. Истанбулда хусусий Истиклол лицейи очиб ўқитувчилик ва мудирлик қилди (1922-1940). Айни пайтда эркаклар лицейида ўқитувчи, Эминўни халқ уйида мудир бўлди. 1940-1946 йилларда Ойдин депутати этиб сайланди. Муфаттишлик қилди. 1947 йил Ғозий Педагогика институтида адабиёт ўқитувчиси бўлиб ишлади ва 1949 йил нафақага чиқди. 1945-1951 ва 1961-1963 йилларда “Турк Энциклопедияси”да бош котиблик қилди. Истанбул университети адабиёт факультетида турк адабиёти тарихидан дарс берди (1953-1956). Турк Тил курумида бош котиблик (1951-1960) ва раислик қилди (1963-1966). 1975 йилгача Турк Тили тадқиқотлари йиллик бюллетенини бошқарди. 28 октябрь 1978 йил Анқарада вафот этди. “Journal of Turkish Studies”журналининг XXIV жилдига оид уч сон О.С.Левенд хотирасига бағишланди (2000).

Асарлари: 1913 йил Қўниёдаги “Боболик” газетасида адабий ижодга бошлаган О.С.Левенднинг илмий-тадқиқий асарлари қуйидагилардир:

1. Edebiyat Tarihi Dersleri (I-III, İstanbul 1932, 1934, 1938).
2. Maarifimiz ve Millî Terbiyemiz (İstanbul 1940).
3. Eserler ve Şahsiyetler (İstanbul 1940).
4. Halk Kürsüsünden Akisler (İstanbul 1941).
5. Divan Edebiyatı-Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar (İstanbul 1941).
6. Vekāyi-i Hitân-ı Şehzâdegân-ı Sultan Mehmed-i Gaazî li-Nâbi Efendi (İstanbul 1944).
7. Atâî'nin Hilvetü'l-Efkâr'ı (Ankara 1948).
8. Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Safhaları (Ankara 1949).
9. Gazavâtnâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavâtnâmesi (Ankara 1956).
10. Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehrengizlerde İstanbul (İstanbul 1958).
11. Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnûn Hikâyesi (Ankara 1959).
12. Tarih Boyunca Türk Dili (Ankara 1961).
13. Ümmet Çağı Türk Edebiyatı (Ankara 1962).
14. Türk Edebiyatı Tarihi (Ankara 1973).

О.С.Левенд айрича турли ўқув даргоҳларида “Истиклол почтаси” йиллиги (1927-1937), “Фалсафа ва ижтимоиёт” мажмуаси (1927-1930), Эминўни халқ уйининг “Янги турк“ мажмуасини (1936-1940) чоп эттирган. Аруз ва ҳижода бир қанча шеърлар қаламга олган, лекин улар китоб ҳолида чоп этилмаган.“Аччиқ изтироблар” романини ёзган. (Истанбул 1928). Олимнинг биографик асарлари қуйидагилардир:

Profesör Ferit Kam-Hayatı ve Eserleri (İstanbul 1946);

Hüseyin Rahmi Gürpınar (Ankara 1964);

Ahmed Rasim (Ankara 1965);

Şemsettin Sami (Ankara 1969).

Dil Üstüne (Ankara 1973).

Gülşehrî'nin Mantıku't-tayr tıpkı basımına önsöz (Ankara 1957, s. 5-32).

BİBLİYOGRAFYA:

Sadettin Nüzhet Ergun, Türk Şairleri, İstanbul 1936, I, 19-20; M. Behçet Yazar, Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı, İstanbul 1938, s. 19-36; İbrahim Kutluk, Agâh Sırrı Levend, Hayatı ve Eserleri, İstanbul 1963; İsmail Ulçugür, Agâh Sırrı Levend, Ankara 1982; Hikmet Dizdaroğlu, “Gazavatnameler”, TDI., VI/67 (1957), s. 410-412; Hilmi Ziya Ülken, “Türk Destanı İçin Kaynak”, a.e., VIII/86 (1958), s. 126-129; İbrahim Olgun, “Yorulmayan Savaşçı Agâh Sırrı Levend”, a.e., XXXVIII/327 (1978), s. 632-635; Cahit Külebi, “Agâh Sırrı Levend İmrenilecek Bilimsel Yapıtlar Bırakarak Aramızdan Ayrıldı”, Milliyet Sanat Dergisi, sy. 279, İstanbul 1979, s. 14-15; Hatice Aynur, “Çok Yönlü ve Üretken Bir Cumhuriyet Aydını Agâh Sırrı Levend: Hayatı ve Eserleri”, JTS, XXIV/1 (2000), s. XVII-LXIII; Zuhâl Kargı Ölmez, “Agâh Sırrı Levend'in Dilciliği ve Dilimize Bakışı”, a.e., XXIV/2 (2000), s. 49-57; “Levend, Agâh Sırrı”, TA, XXIII, 13; Muzaffer Uyguner, “Levend, Agâh Sırrı”, TDEA, VI, 83-85.

Алишер Навоий ҳаёти ва ижодиға бағишланган асарлари:

Â.S.Levend. Türkiye Kitaplıklarında Nevâyî Yazmaları, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleteni, 1958, 127-214;

A.S.Levend, Ali Şir Nevai hayatı, sanatı ve şahsiyeti, TTK, Ankara 1965

Â.S.Levend. Ali Şir Nevâî, Türk Dili Dergisi, XV, 173, 1966, s.285-291;

Ali Şir Nevâyî. Hamse, III, Haz. A.S.Levend, Ankara 1967;

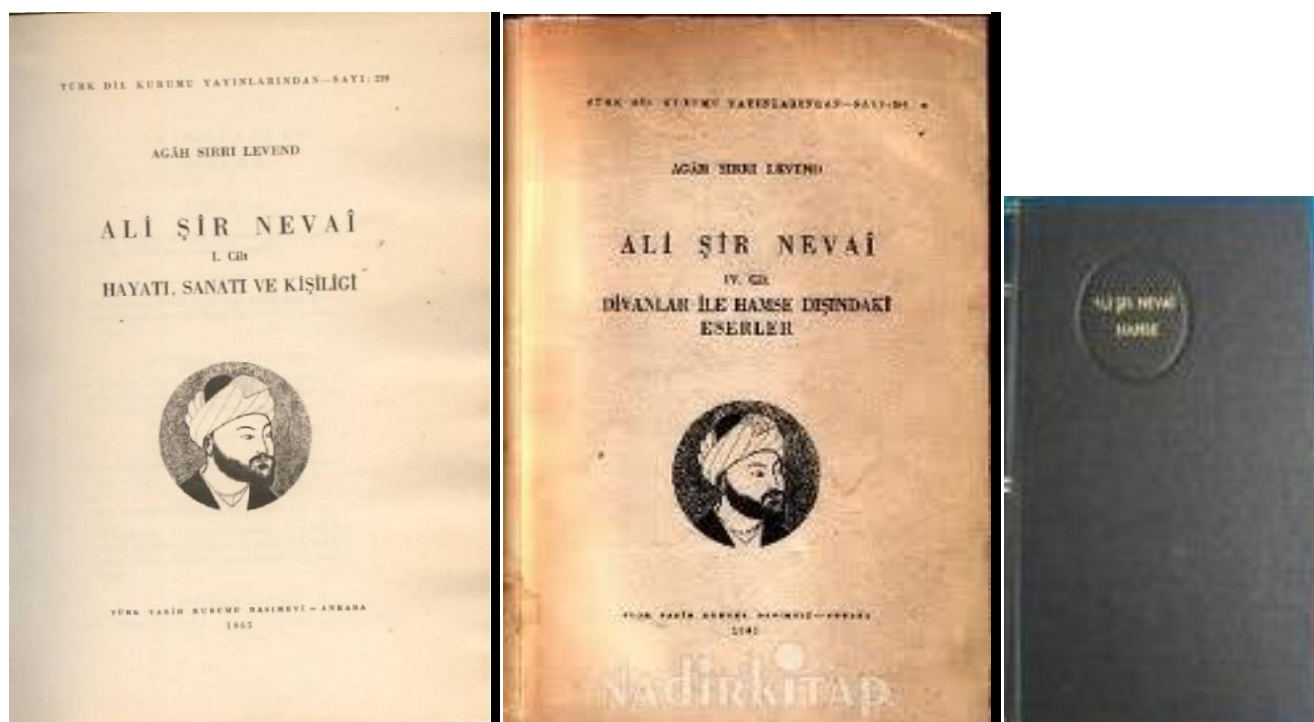
Ali Şir Nevaî (I, Hayatı, Sanatı ve Kişiliği, Ankara 1965;

II, Divanlar, Ankara 1966;

III, Hamse, Ankara 1967;

IV, Divanlar ile Hamse Dışındaki Eserler, Ankara 1968);

(Nazım H. Polat, *LEVEND*, *Agâh Sirri, DİA*, cilt: 27, sayfa: 148-149)

ф.ф.д. Нодирхон Ҳасанов тайёрлади